

TOIMINTAKERTOMUS JA TILINPÄÄTÖS

Tilikautta 2017 kuvaavat parhaiten säätiön toiminnan historiassa suuri muutos ja siihen liittyvät valmistelutyöt. Vuoden 2018 alussa säätiön tuottaman palvelutuotannon henkilöstö, palvelutuotantoon liittyvät tuotantosopimukset sekä lukuisat muut sopimukset siirtyivät säätiön 100 % omistamaan tytäryhtiöön, A-klinikka Oy:hyn. Prosessi lupamuutoksineen (VALVIRA, AVI) oli työntäyteinen, mutta siitä selvittiin kunnialla.

Aivan täysin säätiön palvelutuotantoa ei lainsäädännöllisistä rajoitteista johtuen kuitenkaan saanut siirtää tytäryhtiöön. Laki kuntouttavasta työtoiminnasta edellyttää, että palveluntuottajana toimii yleishyödyllinen 3. sektorin toimija, joten se osa palvelutuotannosta jatkuu edelleen säätiössä.

Konsernitilinpäätökseen on edellisvuosien tapaan yhdistetty säätiön kokonaan omistamat Kiinteistö Oy Tampereen Åkerlundinkatu, Kiinteistö Oy Pyhtään Kuivalankulma, sekä Kiinteistöosakeyhtiö Pyhtään Leporanta Oy. Lisäksi konsernitilinpäätökseen on yhdistetty tytäryhtiön eli A-klinikka Oy:n osalta yhtiön tammikuu-joulukuu 2017 luvut. Tilikaudella päättyi A-klinikka Oy:n ensimmäinen tilikausi (1.10.2016-31.12.2017). Ensimmäiset 3 kuukautta (lokakuu-joulukuu 2016) yhdistettiin jo vuoden 2016 konsernitilinpäätökseen. A-klinikka Oy on tehnyt myös oman tilinpäätöksensä, jossa yhtiön toiminnasta on erikseen raportoitu koko ensimmäisen tilikauden ajalta.

Säätiön ja konsernin toiminta-ajatus, tavoitteet

A-klinikkasäätiön ja sen tytäryhtiön toiminta-ajatuksena on ehkäistä ja vähentää päihdeongelmia ja muita psykososiaalisia ongelmia tuottamalla päihdehuollollisia ja muita sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijapalveluja valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti. Säätiö ja jatkossa tytäryhtiö tarjoaa hoidon ja kuntoutuksen lisäksi varhaisvaiheen palveluja. Säätiö tekee myös ehkäisevää päihdetyötä. Säätiö harjoittaa myös toimialaansa liittyvää tutkimus- ja kehittämistoimintaa sekä tekee koulutusyhteistyötä eri koulutusorganisaatioiden kanssa. Säätiö keskittyy jatkossa yleishyödylliseen toimintaan sekä hallinnoimaan säätiön omistamaa kiinteistö- ja toimitilamassaa. Yhtiö keskittyy palvelutuotantoon sekä siihen liittyvään tuotekehitykseen.

Säätiön ja sen tytäryhtiön yhteisenä strategisena tavoitteena on vaikuttaa kansallisen päihdetyön kehittymiseen ja päihdepolitiikkaan siten, että väestön kokemat päihdehaitat ja niihin liittyvät palvelutarpeet vähenisivät. Säätiö ja sen tytäryhtiö toteuttavat yhteistä missiotaan ja tavoitteitaan säätiön asiantuntijatyöllä sekä yhtiön kuntien ja muiden tilaajakumppanien toimeksiannosta toteuttamalla palvelutoiminnalla. Päihde- ja riippuvuusongelmaisia sekä heidän läheisiään autetaan tarjoamalla ammatillisesti laadukasta ja vaikuttavaa ehkäisevää työtä, avo- ja laitospalveluita sekä luomalla edellytyksiä vertaistoiminnalle ja kokemusasiantuntijatoiminnalle.

Säätiön järjestölähtöinen toiminta

A-klinikkasäätiön järjestölähtöiset toiminnot koostuvat valtakunnallisesta, alueellisesta ja paikallisesta vaikuttamis-, tiedottamis-, tutkimus-, kehittämis- ja koulutustoiminnasta. Valtakunnallinen, alueellinen ja paikallinen järjestölähtöinen toiminta rahoitetaan pääasiassa Veikkaus Oy:n pelituloista sosiaali- ja terveysjärjestöjen yleishyödyllisiin, terveyttä ja hyvinvointia edistäviin hankkeisiin kohdistuvilla Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA:n yleis-, toiminta- ja projektiavustuksilla. STEA rahoittaa säätiön keskustuomiston toimintaa ja valtakunnallista päihdetyötä yleisavustuksella. STEA rahoittaa kohdennetuina toiminta-avustuksin säätiön kehittämistoimintaa ja viestintätoiminnan sähköisiä palveluita. Toiminta-avustusten lisäksi STEA rahoittaa säätiötä lukuisin projektirahoituksin.

Säätiön ja konsernin palvelutuotanto

Valtaosa konsernin vuoden 2017 palvelutuotannosta tuotettiin vielä A-klinikkasäätiössä. A-klinikka Oy:ssa tuotettiin turvapaikanhakijoiden vastaanottoa Haarajoella 31.8.2017 saakka ja kotouttamiseen liittyvää palvelutoimintaa Espoossa ja Pyhtäällä 31.12.2017 saakka. Yhtiön turvapaikanhakijoihin liittyvä palvelutuotanto päättyi kokonaan vuoden 2017 aikana. Säätiön tuottama päihdetuotannollinen palvelutuotanto jakaantui vuoden 2017 ajan neljään palvelualueeseen. Yksi niistä oli valtakunnallista toimintaa ylläpitävä toiminta (Päihdesairaala ja Stoppari-lastensuojelutoiminta). Kolme muuta olivat alueellista toimintaa (Etelä-Suomi, Länsi-Suomi ja Sisä-Suomi).

Vuoden 2017 (2016) lopussa A säätiöllä oli 57 (61) ostopalvelusopimusta kuntien tai kuntayhtymien kanssa. Säätiön vuoden 2017 liikevaihto (toiminnan tuotot) oli noin 43,9 miljoonaa euroa ja yhtiön liikevaihto vuonna 2017 oli 3,7 miljoonaa euroa.

Kaikkiaan erilaisia tuotannollisia sopimuksia säätiöllä oli yli sadan kunnan kanssa. Säätiön liikevaihdosta (toiminnan tuotoista) 90 % (93 %) tuli hoidollisten palvelujen tuottamisesta joko kuntien kanssa voimassaolevien ostopalvelusopimusten tai kuntien antamien yksilöllisten maksusitoumusten perusteella. Yhtiön liikevaihdosta palvelutuotannon osuus oli 100 %.

Päihdesairaalan osuus oli 11 % (12 %) säätiön palvelutoiminnasta. Päihdesairaala on osa säätiön laitostuntoutusta. Laitoshoidon ja palveluasumisen osuus säätiön vuoden 2017 palvelutoiminnan liikevaihdosta (palvelutoiminnan tuotoista) oli päihdesairaala huomioiden noin 52 % (47 %).

Säätiön ja konsernin toimintaa koskevat riskit ja epävarmuustekijät

Tilikauden päättymisen jälkeen konsernin olennaiset riskit liittyvät yhtiön ostaja-asiakkaiden asiakasohjaukseen ja valtakunnallisen Sote-muutokseen liittyviin epävarmuustekijöihin sekä säätiön omistaman kiinteistö- ja toimitilamassan ylläpitämiseen. Arviot Sote-muutoksen vaikutuksista konsernin toimintaan ovat edelleen osin avoimia. Julkisen talouden kiristymisen ja kuntien säästötoimet kuitenkin joka tapauksessa pitävät konsernin palvelutoiminnan taloudelliset toimintaedellytykset kireällä myös tulevilla tilikaudella. Säätiön omistama ja tytäryhtiön tuotannollisessa käytössä oleva kiinteistöomaisuus sisältää merkittäviä peruskorjaustarpeita.

Myös konsernin henkilöstön työkyvyn ylläpitämiseen liittyy riskejä. Työkyvyttömyyseläkkeet muodostavat jatkuvan riskin, sillä jatkossa tytäryhtiö on ns. suurtyönantaja jolle työkyvyttömyyseläkkeiden kustannukset kohdentuvat yli 90 %:sti. Työkyvyttömyyseläkkeiden hallintaan on kiinnitetty konsernissa erityistä huomiota tilikaudella ja niihin kiinnitetään erityistä huomiota myös tilikaudella 2018.

Säätiön tulevaan rahoitukseen sisältyy riskejä; mm. STEA:n tulevat avustuslinjaukset voivat heijastua säätiön avustusrahoitukseen joko myönteisesti tai kielteisesti. STEA:n rahoitusosuus säätiön rahavirroista on yli komannes. STEA:n avustuspäämien kehittyminen ja avustuslinjausten ennustaminen on hyvin vaikeaa. Niihin vaikuttavat mm. poliittiset linjaukset, Veikkausvoittovarojen kehittyminen sekä Suomen valtion taloustilanteen kehittyminen. Lisäksi säätiön rahoitukseen vaikuttaa olennaisesti syntyneen konsernin toiminnan tuotannollinen ja taloudellinen kehittyminen vuonna 2018. Säätiö on joutunut pääomittamaan omistamaansa tytäryhtiötä A-klinikka Oy:ta sen toiminnan alkuvaiheessa. Mikäli pääomittamistarpeet kasvavat tulevaisuudessa, kuormittaa se säätiön rahoitusasemaa. Sellaisessa tilanteessa säätiön rahoituksellisen tasapainon turvaaminen voi edellyttää lisälainan ottamista tai vaihtoehtoisesti edelleen joidenkin säätiön omistamien kiinteistöjen ja toimitilojen realisoitajia.

Konsernin kokonaisrahoitustilanne on ollut tilinpäätöshetkellä hyvin hallinnassa.

TALOUS JA RAHOITUS

Säätiön ja konsernin taloudellisen aseman ja tuloksen arviointia

Säätiön omavaraisuusaste ja likviditeetti eli maksuvalmius parantuivat hieman.

Säätiön tulos parantui huomattavasti huolimatta siitä, että riskit aktualisoituivat asiakasmaksujen osalta. Säätiö joutui kirjaamaan tulosvaikutteisesti suhteessa liikevaihtoon kohtuuttoman määrän asiakasmaksujen luottotappioita, asiakasmaksuja jäi saamatta lähes 0,7 M€. Tilanne on pidemmän päälle kestävä eri palveluntuottajille. Tytäryhtiö on käynyt vuodenvaihteen jälkeen lukuisia neuvotteluja mm. Kelan kanssa tilanteen korjaamiseksi. Tilanne korjaantuisi parhaiten poliittisin päätöksin poistamalla asiakasmaksut kokonaan usein maksukyvyttömiksi osoittautuvilta päihde- ja mielenterveysasiakkailta.

Konsernin taloudellisen aseman ja tuloksen arvioinnissa keskeistä on säätiön arvioinnin lisäksi tytäryhtiön arviointi sekä tytäryhtiön ja emosäätiön välisten rahavirtojen arviointi. Säätiön on pääomittanut tytäryhtiötä sen toiminnan alkuvaiheessa sijoitetun vapaan pääoman luonteisella SVOP-rahastolla. SVOP-sijoitusta myönnettiin tytäryhtiön toiminnan alkuvaiheessa 0,3 M€ ja myöhemmin lisää 2,0 M€. Lisäksi tytäryhtiölle avattiin emosäätiön takaama 0,5 M€ shekkilimiitti. Limiitin määrä nostettiin myöhemmin tasolle 2,0 M€.

Säätiön ja konsernin toiminnan tuotot/kulut

Säätiön tuottojen loppusumma vuonna 2017 (2016) oli yhteensä 44,0 (47,6) miljoonaa euroa, missä on vähennystä edellisvuoteen 7,6 %. Tytäryhtiön tuotot olivat 3,7 (0,5) miljoonaa euroa. Säätiön tuotoista 39,0 (38,9) miljoonaa euroa tuli päihdehuollon palvelujen tuottamisesta Suomen kunnille. Tytäryhtiön tuotot muodostuivat lähinnä Maahanmuuttovirastolle ja Ely-keskuksille tuotettavista alaikäisille turvapaikanhakijoille kohdentuvista palveluista sekä hallintopalveluiden myynnistä emosäätiölle.

Palvelutuotannon osuus oli yhteensä noin 89 (94) % säätiön ja 87 (99) % yhtiön toiminnan tuotoista. Järjestölähtöisen toiminnan osuus oli vastaavasti noin 11 (6) % säätiön toiminnan tuotoista. Säätiön järjestölähtöiseen toimintaan kohdistuvilla Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA:n tuotoilla katettiin 79 (32) % keskustoimiston kuluista ja 71 (71) % projektitoiminnan kuluista. Muita säätiön järjestötoiminnan rahoittajia olivat mm. STM, TEKES ja EU.

Säätiön ja konsernin tilikauden tulos

Säätiön toiminta tuotti 1,8 miljoonan euron ylijäämän, parannusta edelliseen vuoteen oli 2,7 miljoonaa euroa. Konsernin toiminta tuotti 1,8 miljoonan euron ylijäämän. Tytäryhtiö A-klinikka Oy teki alijäämäisen tuloksen, yhteensä 92 tuhatta euroa.

Säätiön palvelutoiminnan tulos oli 1,0 M€ ja järjestölähtöisen toiminnan tulos 178 tuhatta euroa ilman kertaluonteisia myyntivoittoja. Myyntivoitot huomioiden säätiön järjestölähtöinen toiminta tuotti 664 tuhannen euron tuloksen.

Vuoden 2017 hyvää tulosta selittää erityisesti säätiön henkilöstömäärän vähentymisestä johtuneet laskennalliset erät ja niiden tulosvaikutus, mm. lomapalkkavarauksen pienentyminen ja TyEL sekä TVR ja lakisääteisten vakuutusmaksujen pienentyminen selittävät hyvää tulosta. Lisäksi säätiölle kirjautui 362.095 euron myyntivoitto säätiön Kotkassa sijainneen järjestötoiminnan käytössä olleen toimintakeskus Koskenäyrään myynnistä.

Säätiön ja konsernin investoinnit ja omavaraisuusaste

Säätiö panosti toimintaansa ja toimitiloihinsa merkittävin investoinnein. Tilikaudella investoitiin yhteensä noin 0,7 M€ määrän jakautuen uusiin digitaalisiin palveluihin (0,16 M€) sekä uusiin tietojärjestelmiin (0,55 M€). Lisäksi investoitiin säätiön omistamien toimitilojen tasonparannuksin sekä PTS eli pitkän tähtäimen suunnitelmien mukaisin peruskorjauksin yhteensä noin 0,8 M€. Investoinnit olivatkin yhteensä noin 1,5 M€.

Säätiön pankkilainojen kokonaismäärä väheni tilikaudella yhteensä noin 1,7 M€.

Säätiön omavaraisuusaste parantui hieman sen ollessa hyvä. Konsernin omavaraisuusaste oli hyvä. Yhtiön omavaraisuusaste oli hyvä.

Säätiön ja konsernin likviditeetti

Säätiön likviditeetti eli maksuvalmius oli hyvä koko tilikauden aikana. Konsernin maksuvalmius oli tilinpäätöshetkellä hyvä. Yhtiön maksuvalmius oli tilinpäätöshetkellä hyvä.

Säätiöllä oli vuoden lopussa yhteensä 3,0 M€ ja yhtiöllä yhteensä 0,5 M€ käyttämätöntä shekkitaliliimiä.

Konsernin likviditeettiin vaikuttaa olennaisesti tytäryhtiön tuleva tuotannollinen ja taloudellinen tilanne. Siihen sisältyy rahoituksellisia haasteita. Koko konsernin rahoituksen kokonaistilannetta pyritään hallitsemaan säätiön omaisuuden myynneillä ja tarvittaessa säätiön ottamin lisälainoituksin.

Säätiön ja konsernin henkilöstö

Säätiön henkilöstön lukumäärä vuoden 2017 (2016) lopussa oli 596 (673) henkilöä.

Yhtiön henkilöstön lukumäärä oli vuoden 2017 (2016) lopussa yhteensä 38 (36) henkilöä.

Palkkoja ja palkkioita henkilöstölle, hallintoelimille ja ulkopuolisille asiantuntijoille maksettiin säätiöltä yhteensä 21,8 M€ ja yhtiöltä 2,1 M€, eläkekuluja säätiöltä 3,9 M€ ja yhtiöltä 0,4 M€, muita henkilöstöön liittyviä sivukuluja säätiöltä 1,0 M€ ja yhtiöltä 0,04 M€. Säätiön henkilöstökulujen yhteissumma oli 26,9 M€ ja yhtiön 2,6 M€.

Säätiön ja konsernin olennaiset tapahtumat tilikauden päättymisen jälkeen

Tilikauden päättymisen jälkeen A-klinikkasäätiö koko palveluliiketoiminta on siirtynyt 1.1.2018 alkaen liiketoimintakaupalla A-klinikka Oy:lle. Muutoksen jälkeen A-klinikkasäätiöllä ei ole liiketoimintaa ja säätiön liikevaihto vähenee olennaisesti. A-klinikka Oy:n liiketoiminta vastaavasti kasvaa merkittävästi. Henkilöstön siirtymiseen liittyen tunnistettiin riskejä, mutta ne eivät aktualisoituneet. Kelan tulkinnat saattavat vaikuttaa yhtiön asiakasmaksukertymään sitä heikentäen, tiukentuneet tulkinnat liittyvät toimeentulotuen asiakkaiden oikeuteen saada päihdepalveluiden asiakasmaksut korvatuiksi toimeentulotuesta

Säätiön ja konsernin tulevaisuuden näkymiä

Alkaneella tilikaudella 2018 konsernin liikevaihdon arvioidaan supistuvan ja toiminnallisen tuloksen arvioidaan heikentyvän. Tilikaudella realisoitaneen joitakin säätiön toimitiloja konsernin maksuvalmiuden turvaamiseksi. STEA-avustusten sekä muiden avustusten määrän arvioidaan kasvavan.

Säätiön ja konsernin johto, palkat ja muut etuudet

Säätiön hallitukseen ovat tilikaudella kuuluneet Pekka Hakkarainen puheenjohtajana sekä jäseninä Maritta Iso-Aho, Heini Kainulainen, Sakari Laari, Anna Liakka, Matti Rautalahti, Olavi Sydänmaanlakka ja Kari Välimäki sekä lisäksi säätiön henkilöstön edustajana Virpi Järvensivu. Säätiön hallitukselle ja johtoryhmälle maksettiin palkkaa ja palkkioita yhteensä 290.499 euroa. Yhtiön hallitukselle ja toimitusjohtajalle maksettiin palkkaa ja palkkioita yhteensä 144.121 euroa.

Selvitys säätiön tutkimus- ja kehittämistoiminnan laajuudesta

A-klinikkasäätiön järjestölähtöisen kehittämistoiminnan päärahoittaja on ollut Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA (aikaisemmin RAY). STEA-rahoitteisia hankkeita ja omarahoitteista tutkimustoimintaa on arvioitu erikseen vuosiraportin ”Tutkimus, kehittäminen ja koulutus”- osuudessa. Yhteensä STEA:lta sekä eri ministeriöiden (STM ja OKM) sekä EU-rahoitusta käytettiin tilikauden aikana kehittämistoimintaan 2,4 M€, josta STEA:n kehittämisrahoituksen osuus oli 1,9 M€. Kehittämisrahoituksen lisäksi käytettiin 1,1 M€ STEA:an yleisavustusta säätiön järjestölähtöiseen toimintaan.

STEA-, STM-, OKM- ja EU-rahoitteisen kehittämistoiminnan lisäksi säätiöllä on omarahoitteista järjestölähtöistä tutkimustoimintaa ja palvelutuotannon tuotekehitystä. Tilikauden merkittävin tuotekehitystyyppinen hanke on edelleen ollut digitaalisten hoitopalveluiden kehittämisprojekti, johon panostettiin tilikaudella lähes 160.000 euroa.

Säätiö sai tilikauden aikana osuuden testamenttilahjoituksesta, joka ei kuitenkaan vielä tilikaudella realisoitunut. Arvio säätiölle tulevasta osuudesta on alle 10.000 euroa.

Säätiön suppealle lähipiirille annetut avustukset, kokonaan tai osittain vastikeettomat taloudelliset edut, rahallinat, vastuut ja vastuusitoumukset sekä muut taloudelliset toimet lähipiirin kanssa

Säätiön toimiala on säännöissä rajattu, säätiön edustaminen (nimenkirjoitus) on rajattua, samoin kuin taloudellisiin päätöksiin liittyvät oikeudet ja vastuut (säätiön taloussääntö). Säätiön suppeaan lähipiiriin kuuluvat säätiön hallitus, toimitusjohtaja ja johtoryhmän jäsenet, tilintarkastajat sekä mainittujen henkilöiden perheenjäsenet.

Tilintarkastajille maksettiin säätiön tilintarkastuksesta ja neuvonnasta tilikaudella yhteensä 26.635,20 euroa. Tilintarkastajien toteuttaman tilintarkastuksen ja neuvonnan lisäksi tilikauden 2017 aikana ei ole tehty muita taloudellisia toimia säätiön muun suppean lähipiirin kanssa.

Tilikauden 2017 aikana ei ole tehty sopimuksellisia toimia eikä ole tarjottu hallituspalkkioiden lisäksi muita etuja säätiön suppealle lähipiirille. Säätiön johtoryhmän edustajille maksettujen hallituspalkkioiden määrä oli säätiössä 840,00 euroa ja yhtiössä 1.360,00 euroa.

Muun lähipiirin kanssa toteutettiin tilikaudella seuraavat taloudelliset toimet/liiketapahtumat: Palveluiden myynti A-klinikka Oy:lle yhteensä 344.767,94 euroa (ALV 0%). Se on pääasiassa ollut tytäryhtiön käyttämien toimitilojen ja kiinteistöjen käyttöoikeusvuokraukseen liittyvää. Palveluiden myynti tehtiin tavanomaisin ehdoin.

Palveluiden ostot A-klinikka Oy:lta oli yhteensä 472.694,44 euroa. Se on pääasiassa ollut tytäryhtiöltä ostettuja hallintopalveluja (kirjanpito, palkanlaskenta, henkilöstöhallinto, reskontrapalvelut, tietohallinto ja muut hallintopalvelut). Palveluiden ostot tehtiin tavanomaisin ehdoin.